

Deliberationes tudományos folyóirat
17. évfolyam 2. szám 2024/2, 15–24. oldal
Kézirat beérkezése: 2024. november 22.
Kézirat befogadása: 2024. november 28.
DOI: 10.54230/Delib.2024.2.15

Deliberationes Scientific Journal
Vol.17; Ed.No. 2/2024, pages: 15–24
Paper submitted: 22nd November 2024
Paper accepted: 28th November 2024
DOI: 10.54230/Delib.2024.2.15

BÁLINT SÁNDOR TUDOMÁNYOS HAGYATÉKA A MÓRA FERENC MÚZEUMBAN

Glässerné Nagyillés Anikó

Móra Ferenc Múzeum

SZTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola

Absztrakt

Bálint Sándor egyik fő kutatási témája a vallási néprajz volt. Az általa összegyűjtött és a Móra Ferenc Múzeumba került tárgyak is ezt az érdeklődését tükrözik. Gyűjteményében egyaránt megtalálhatóak a hagyományos vallási tárgyak, az ipari tömegtermékek és a 20. századi művészek alkotásai. Ennek oka, hogy „nép”-fogalmát nem korlátozta a paraszti műveltségre, az egész társadalmat vizsgálta. A vizsgált jelenséget annak társadalmi közegébe helyezte el, azt történeti háttérének ismeretében értelmezte. Azt is vizsgálta, hogy az egyházi ünnepek mit jelentenek az emberek számára, milyen helyet foglal el a kereszténység a gondolat- és érzelmvilágukban, mit valósítanak meg belőle. A tárgyak, dokumentumok a II. vatikáni zsinat előtti népi vallásossághoz kapcsolódnak, legnagyobb részük a 18–20. századból származik. Hagyatéka élő gyűjtemény, ma is bővül. A kutatók mellett a múzeum látogatói is érdeklődnek iránta.

Bálint Sándort már életében nagy tisztelet övezte. Emlékét szobrok, emléktáblák, intézmények, egyesületek nevei őrzik. Évente versenyeket, megemlékezéseket, illetve kiállításokat szerveznek az ő tiszteletére.

Kulcsszavak: Bálint Sándor, valláskutatás, Móra Ferenc Múzeum

SÁNDOR BÁLINT'S SCHOLARLY LEGACY AT THE „MÓRA FERENC” MUSEUM

Anikó Gläserné Nagyillés

„Móra Ferenc” Museum

University of Szeged Doctoral School of History

Abstract

One of Sándor Bálint's primary research interests was the ethnography of religion. The objects he collected—now preserved in the Móra Ferenc Museum—reflect this scholarly focus. His collection contains traditional religious artifacts, industrially mass-produced items, and works by 20th-century artists. This diverse scope reflects Bálint's understanding of ‚folk,’ which he did not limit to peasant culture, but applied to the study of society as a whole. He always interpreted religious phenomena within their social setting and in light of their historical context. He also investigated what church feasts meant to people, the role Christianity played in their inner world of thoughts and feelings, and how they lived out their beliefs.

The objects and documents in the collection are associated with popular religiosity prior to the Second Vatican Council and primarily date from the 18th to the 20th centuries. Bálint's legacy is a living collection that continues to grow. It draws the interest not only of researchers but also of the museum's general visitors.

Sándor Bálint enjoyed widespread recognition during his lifetime. His memory is honored today by statues, memorial plaques, institutions, and associations bearing his name. Competitions, commemorative events, and exhibitions are held annually in his honour.

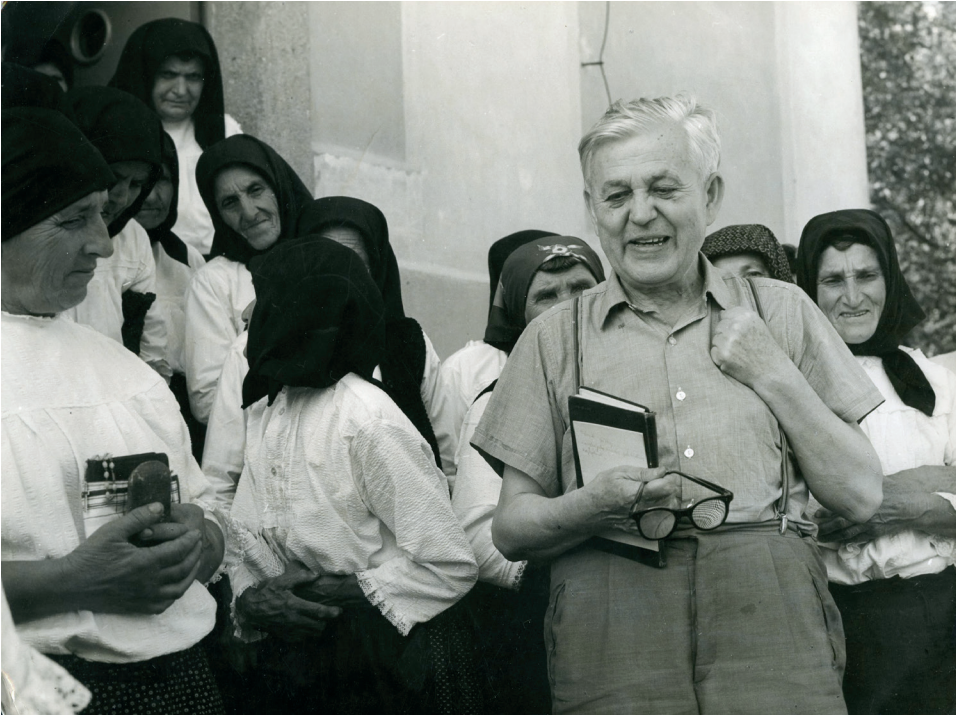
Keywords: Sándor Bálint, ethnography of religion, „Móra Ferenc” Museum

BEVEZETÉS

Bálint Sándor visszaemlékezése szerint életének egyik sorsdöntő eseménye egy 1925-ben megtartott Bartók Béla hangverseny volt. Bartók feldolgozásait hallgatva úgy érezte, hogy „a legmagasabb, a legkorszerűbb műveltség és e között a paraszti tradíció között valami összefüggés van, valami mély humanizmus kötheti ezt a kettőt össze egymással.”¹ Ezt követően szakmai életfilozófiájává vált, hogy a paraszti műveltséget a nemzeti kultúra részévé tegye. Egy olyan eltűnőben lévő világ anyagát szerette volna ezzel megmenteni a felejtéstől, amelynek maga is részese volt (**1. kép**). Emellett 1929-től a valláskutatás fontosságát hangsúlyozta, amely akkor még kevés figyelemre méltatott

1 Trogmayer 1987: 71.

kutatási terület volt.² Törekvésének eredménye az a rendkívül sokszínű, értékes tárgygyűjtemény és dokumentumanyag, amelyet jelenleg a Móra Ferenc Múzeum őriz.

1. kép: Bálint Sándor Németiben (1973). Lantos Miklós fényképe.
Forrás: Móra Ferenc Múzeum

A „BÁLINT SÁNDOR-I LÁTÁSMÓD”³

Bálint Sándor Szeged kultúrtörténetének vizsgálatát apai, a valláskutatást anyai örökségének tekintette, hagyatékának összetétele is ennek a két fő kutatási területét tükrözi. A „nép”, illetve „népi” fogalmakat e szavak eredeti jelentésének megfelelően az egész társadalomra és nem csak a paraszti rétegre alkalmazta. A *Karácsony, húsvét, pünkösöd* című könyvének előszavában ezt így fogalmazta meg:

„Könyvünk nép-fogalma nem korlátozódik kizárólagosan a parasztnépre, hanem kiterjed az egész számba vett emberközösségre, társadalomra, minden osztályára és rétegére, amennyiben szakrális hagyományokat, hagyományoszerű jelenségeket őriz, illetőleg osztolni kíván bennük.”⁴

² Péter 1987: 3.

³ Szilárdfy Zoltán szóhasználat. Szilárdfy 2004: 35.

⁴ Bálint 1989: 6.

Az összegyűjtött tárgyakat komplex módon vizsgálta, figyelembe véve annak a kor-
szaknak a társadalmi környezetét, gondolkodásmódját is, amelyben ezek születtek.⁵
Bálint Sándor kutatásainak újdonsága tehát, hogy az adatok precíz összegyűjtésén túl
a vizsgált jelenséget annak társadalmi közegébe helyezte, történeti háttérének ismer-
tetében értelmezte. Témáit európai művelődéstörténetbe ágyazva vizsgálta. Kutatói
módszerét a *Karácsony, húsvét, pünkösd* előszavában így foglalta össze:

„Előadásunkban komplex jellemzésre törekedtünk: a nagyünnepek hagyó-
mányvilágát, illetőleg népi élményét mindig iparkodtunk beleágyazni a hazai
liturgia és ikonográfia, továbbá a patrocíniumkutatás és épületes irodalom vilá-
gába, de a kínálkozó közép-európai, sőt még nagyobb összefüggésekbe, kultusz-
áramlatokba is. Lehetőségeinkhez képest szem előtt tartottuk a magyar, illetőleg
hazai művészet és településtörténet, honismeret, irodalom és folklór: népköny-
vek, ponyvairatok gazdag televényének tanulságait és kapcsolatait, felhasználva
a szomszédos népek szakkutatásának számunkra elérhető eredményeit is.”⁶

Bálint Sándornak ez a mindenre kiterjedő látásmódja, az egyes vizsgált kutatási
témáknak saját társadalmi közegében történő értelmezése, illetve az általa összegyűj-
tött, számos rendkívül jelentős adat és a hozzá kapcsolódó értelmezés az őt követő
generációk kutatásainak alapjául is szolgál. Naplójából készült *Breviárium*ában a nép-
művészetet Dantéhez és Aquinói Szent Tamás műveihez hasonlította:

„fölcsilannak benne, sőt elevenen élnek, utánozhatatlan helyi jelleggel, az auto-
nómia halhatatlan európai készségével mutatkoznak meg a nagy inspirációk, így
a román nyugalma, a gótika szárnyalása, a reneszánsz virágzó kedve, a barokk
organizmusa, a biedermeier otthonossága. Sosem utánoznak, hanem benne van-
nak, átélnek és megköltenek: bachi hálaadással és mozarti gráciával hajtogatnak
valamit, ami az evangéliumi elásott kincshez, azaz Európa lényegéhez, a forma
és tartalom egyensúlyának csodájához tartozik.”⁷

Fél Edit mutatott arra rá, hogy Bálint Sándor volt az első, aki nemcsak az ünnepek
köre fűződő szokásanyagot gyűjtötte össze, hanem azt is vizsgálta, hogy az egyházi
ünnepek mit jelentenek az emberek számára, milyen helyet foglal el a kereszténység a
gondolat- és érzelmvilágukban, mit valósítanak meg belőle.⁸ Legszebb példája ennek
a *Boldogasszony vendégségében*⁹ című kötete, amely a hazai máriás kegyhelyek egyfaj-
ta lelki útikalauza.

5 Szilárdfy 2004: 35.

6 Bálint 1989: 6.

7 Bálint 1997: 91–92.

8 Fél 2005: 213.

9 Bálint 1944.

A korábbi vallási néprajzi felfogástól eltérően – amely csak azt tartotta a vallási néprajzba tartozónak, ami népi eredetű, vagy pedig a papi, egyházi rendelkezések népi „átalakítása”-ként¹⁰ épült be a népi kultúrába – Bálint Sándor figyelembe vette, hogy a népi kultúra nem homogén és nem mentes a kölcsönhatásoktól sem, vagyis nem lehet az urbánust s a népit élesen elválasztani. Ezek ugyanis hatottak egymásra, a népi kultúrába is sok „kívülről” érkező elem került be. Ezek lehetnek például ipari tömegtermékek (többek között szentek szobrai, emlékbögrék), vagy a városban kapható, vagy a búcsújáró helyekről hozott árucikkek is. Ugyanakkor ezek szervesen beépültek a népi kultúrába, a tisztaszoba díszéivé váltak. A búcsújáró helyekről hozott bögrékből bevett gyógyszert hathatósabbnak gondolták. Ennek tárgyi lenyomata a gyűjteményben is megfigyelhető, ahol ezek a tárgyak jól megfértek egymás mellett. Bálint Sándor vizsgálata a népi vallásosság esetében egyaránt kiterjedt az egyházi eredetű (liturgikus), valamint a népi fogantatású (paraliturgikus) elemekre. Fontos megállapítása volt továbbá, hogy a népi gondolkodásban a transzcendencia pragmatista, célirányos törekvéseket is szolgál, vagyis általa nemcsak a túlvilági üdvösséget igyekeznek elérni, hanem a földi boldogulásukat is elősegíteni. A kettő közötti határ pedig elmosódik. Mindez az élet minden területén megfigyelhető volt, hiszen a vallásosság az élet egészét áthatotta. „A népi vallásosságot kifejező gondolkodásmód ezt a kettősséget tükrözi, mely »az egyik szemem a földön, a másik az égen« szemlélet kettős optikájában nyilvánul meg.”¹¹ – írta Erdélyi Zsuzsanna. Továbbá, Bálint Sándor nyomdokain haladva, kifejtette:

„A népnél a vallásnak a pusztá léthez tapadó funkciója alapvetőbb, mint bármely más társadalmi rétegnél. A paraszti életben a vallás személyes erőinek befolyásoló tevékenysége nélkül elképzelhetetlen volt a lét fönntartása, a gazdálkodás, a földművelés, az állattenyésztés eredményessége. Őseink tudatosan bátyázták körül magukat szentjeik seregével. Donát, Flórián, György, Izidor, Jakab, Orbán, Simon, Vendel szobrai nemcsak a határban vigyázkódtak – ahogy egyik öregaszonyunk mondta –, hanem az égi központban is, mint valami vezetőségi testület tagjai végezték a közösséget szolgáló feladataikat. Így húzódhattak be a vallási tudat irracionális, misztikus formái a köznapi tudat formái közé. Át- meg átszöttek azokat, akárcsak a mindennapi életét, s kihámozhatatlanul beleépültek.”¹²

Ezért nélkülözhetetlenek Bálint Sándornak a szentek tiszteletét bemutató, *Ünnepi kalendárium*¹³ címmel megírt kötetei.

10 Szendrey 1940: 90.

11 Erdélyi 1981: 293.

12 Erdélyi 1981: 293.

13 Bálint 1977.

BÁLINT SÁNDOR HAGYATÉKA A MÓRA FERENC MÚZEUMBAN

Bálint Sándor hagyatéka a tudós halálát követően, 1980-ban került a Móra Ferenc Múzeumba. Kezdetben a Történeti Osztály, majd 1989-től a néprajzi gyűjtemény része lett. Az anyagot ugyanakkor különálló egységként, gyűjteményként kezeljük.¹⁴ Egykori, közel ötezer kötetes etnográfiai, irodalmi, művelődés- és művészettörténeti, illetve vallási területen is jelentős köteteket tartalmazó magánkönyvtárát a múzeum könyvtára különgyűjteményként őrzi.¹⁵ A gyűjteményébe került tárgyaknak nagy részének nincs élettörténete, ez a néprajzban csak a közelmúltban vált fontossá. Ugyanakkor hozzá kerülve már részben a visszaemlékezések, részben a vizsgálat okán a tárgyak mégis rendelkeznek egyfajta történettel. Publikációinak illusztrációiként használta fel őket, saját dolgozósobájában őrizte, helyezte el őket (2. kép). Festőkkel, szobrászokkal, építészekkel is kapcsolatban volt, akik többnyire tanácsért fordultak hozzá. Falán több 20. századi művész alkotása is megtalálható volt (például Molnár C. Pál, Kontuly Béla művei). Elsősorban a vallásos témájú művekhez, egyházi művészethez vonzódott.¹⁶ A képzett festők mellett a naiv művészek alkotásait is szívesen fogadta.

2. kép: Bálint Sándor dolgozósobájának részlete (1980).
Ismeretlen fényképész felvétele. Forrás: Móra Ferenc Múzeum

14 Bárkányi 2002: 150.

15 N. Szabó 2005: 9.

16 Csapody 2020: 221.

Bálint Sándor múzeumba került hagyatéka rendkívül sokrétű: személyes tárgyai, dolgozószobájának bútorai, jegyzetei, kutatócédulái, írott és hangzó gyűjtései, tanulmányainak és előadásainak kéziratai, családi és hivatalos dokumentumai, fényképek, meghívók, szentképek és metszetek, imakönyvek, ponyvák, festmények, apácamunkák, (üveg)szentképek, búcsús emlékek és egyéb vallási tárgyak egyaránt megtalálhatóak a gyűjteményben. A családtagokkal, barátokkal, kollégákkal, volt diákjaival, írókkal és művészekkel, plébánosokkal, kiadókkal és szerkesztőkkel folytatott levelezései közel kéttucatnyi dobozt töltenek meg. Bálint Sándor által gondosan megőrzött levelek írói között olyan ismert nevek is találhatóak, mint Móricz Zsigmond, Ortutay Gyula, Scheiber Sándor, Diószegi Vilmos vagy Domokos Pál Péter. Emellett a boldoggá avatásával kapcsolatos visszaemlékezések, levelek, vele és emlékezetével kapcsolatos újságcikkek és kuratóriumi jegyzőkönyvek egyaránt a hagyatékanak részét képezik. Életműve páratlan forrást jelenthet nemcsak a néprajzi, hanem a művelődéstörténeti, művészettörténeti, vallástudományi, illetve a nyelvészeti érdeklődésű kutatók számára is. A tárgyak, dokumentumok egy második vatikáni zsinat előtti népi vallásosság képét mutatják, legnagyobb részük a 18-20. században készült. A vallásossághoz való viszonyulás és a lakáskultúra megváltozásával ezek a tárgyak kikerültek eredeti helyükről, jelentőségüket veszítették, „giccsé” minősültek át. Ugyanakkor nem elhanyagolandó szempont, hogy az 1948-49-es kommunista hatalomátvétel társadalomátalakítási szándékához hozzátartozott a korábbi korszakok életmódjával, tárgyi világával történő szakítás is. Bálint Sándor tudatosan gyűjtötte az említett tárgyakat, dokumentumokat, részben értékmentési céllal, részben egy vallási gyűjtemény létrehozásának a szándékával.

BÁLINT SÁNDOR EMLÉKE, TISZTELETE

A Bálint Sándor által írt művek a vallásos néphagyománykör modern szemléletű értelmezésének alapjául szolgálhatnak. Munkái nélkül a modern vallási jelenségek is nehezen lennének értelmezhetőek. A mai valláskutatásban a diszciplínák közötti merrev határok eltűntek, ezáltal olyan „határtémák” is vizsgálat tárgyává váltak, amelyek a hagyományos néprajzi felfogásban nem számítottak néprajz illetékességi körébe. Az általa nagy mennyiségben összegyűjtött, korábban néprajzhoz nem tartozó források (pl. ponyva, sokszorosított kisgrafika/szentkép) fontossá váltak, ezek gyűjtése korábban nem volt (annyira) jelentős. Bálint Sándor a népi kultúráról folyamatmodellekben gondolkodott, azt komplex módon vizsgálta. Megmaradt történeti látásmódja, ehhez társult az életet, kultúrát egységben látó szemlélete (holisztikus látásmódja). Ránk hagyott jegyzetei, megállapításai, valamint gazdag ponyva-, imakönyv-, szentkép- és tárgygyűjteménye ma is a kutatók munkáját segítik.

Bálint Sándort már életében nagy tisztelet övezte. Bár gondolkodásmódja, szemlélete gyökeres ellentétben állt a korszak ideológiájával, tanítványai, tisztelői rendszeresen kérték ki a véleményét szakmai kérdésekről és hívták őt előadni. A múzeum igazgatójaként, Bálint Sándor tisztelőjeként Trogmayer Ottó több interjút, beszélgetést

készített vele, segítette munkáinak megjelenését. Halálát követően a hagyaték egyben tartása és védelme érdekében a múzeum megvásárolta az örököstől az anyagot. A hagyaték gyűjteménykezelői többségében ismerték Bálint Sándort vagy valahogyan kapcsolódtak a személyéhez (pl. egykori tanszéke révén). Hasonló megfontolás alapján választották ki a kuratórium tagjait. A 2025 augusztusában elhunyt Gyulay Endre, Szeged-Csanád egyházmegye nyugalmazott püspöke szintén jól ismerte a néprajztudóst, a megemlékezéseken szívesen mesélt el egy-egy kevésbé/kevesek által ismert történetet róla. Az emlékezet megóvása, továbbvitele azért is hangsúlyos, mert a következő korosztályok már nem ismerhetik személyesen Bálint Sándort, ezért „emlékeik” ezekből a szóbeli és leírt visszaemlékezésekből, olvasmányélményekből táplálkozhatnak. Emlékét szobrok, emléktáblák, dedikációk őrzik. A szoborállítás szükségességét elsőként Scheiber Sándor főrabbi, a budapesti Országos Rabbiképző Intézet igazgatója vetette fel az *Élet és Irodalomban*, rögtön a halálát követően.¹⁷ Szegeden ma már áll szobra a ferenceseknél, a Pantheonban, emléktáblái vannak a ferences templomban, a Karolina iskola falán, szülőháza helyén épült társasház és egykori Tömörkény utcai otthona falán. Szülőházát tisztelői, kollégái sokáig próbálták megmenteni. Ez sajnos nem sikerült, az épület 2004-ben lebontásra került. Nevét cserkészcsapat, tanszéki szoba, verseny, művelődési ház, idősothton őrzi. A szerbiai Kelebián, az Apostolok küldetése plébániatemplomban vitrázs őrzi az emléket. Az intézményesült emlékezet mellett tehát a városi emlékezet is jelen van.

Gyűjteményéből vagy annak felhasználásával kiállításokat rendezünk, a kutatók mellett egyre többen tárlatvezetésként is érdeklődnek a hagyatéka iránt. Évente megrendezett versenyek, koszorúzások szintén az emléket igyekeznek ápolni.

Hagyatéka élő gyűjtemény, mely ma is bővül: kisebb-nagyobb adományokkal, kiadványokkal, általa dedikált könyvekkel, fotókkal, levelekkel, Bálint Sándor hagyatékával kapcsolatos sajtóhírekkel. Emellett más közgyűjtemények is őriznek vele kapcsolatos dokumentumokat, tárgyakat (pl. a Somogyi könyvtár ponyvákat, a Szegedi Zsidó Hitközség Archívuma fotókat), amelyeket szintén igyekszünk számontartani. A közelmúltig a kuratórium döntött a hagyatékát érintő fontosabb kérdésekről, de májusban minden évben szoktunk évvértékelő, szervező megbeszéléseket tartani. A Bálint Sándor kutatócsoport és a Szeged-Csanád egyházmegye munkatársai interjúkat készítenek olyanokkal, akik ismerték Bálint Sándort. Ennek keretében felvételre került az Ortutay család története, ahol Bálint Sándor saját felesége irataival bújtatta Ortutay Gyula feleségét, Kemény (Klein) Zsuzsannát Budapesten, a Szent Szív Társaság Mikszáth Kálmán téri Sophianum Leánygimnázium- és rendházában. Ezt fiuk, Ortutay Tamás írásban igazolta, ezt követően Bálint Sándor neve 2024. november 21-én felkerült az embermentők listájára a budapesti Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény adatbázisában.¹⁸

¹⁷ Scheiber 1980: 8.

¹⁸ Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény, <https://hdke.hu/emlekezes/embermentok/embermentok-nevsora>, utolsó letöltés: 2024.11.10.

TANULSÁGOK

Bálint Sándor kutatásaival, gyűjtéseivel Szeged kultúrtörténetét örököltette meg. Mindezt mindenre kiterjedő, alapos, „Bálint Sándor-i látásmód”-dal¹⁹ tette. Már életében nagy tiszteletnek örvendő, integratív személyiség volt, ezt igazolják a gyűjteményben mintegy 20 adattári dobozban őrzött levelek is. Kollégákkal, diákokkal, egyházi személyekkel, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal folytatott levelezései nemcsak személyes témákat tartalmaznak. Egy-egy témához érdekes tudománytörténeti adalékkal is szolgálhatnak. Örökségének, emlékezetének megóvása fontos feladat, hiszen ahogyan Csapody Miklós fogalmazott:

„amint életműve sem csupán Szegedé, a tudományé és a kultúráé, élete sem csak a katedráé és az alkotásé volt, hanem a muzsikáé és az irodalomé, a képzőművészeté, az építészeté, tájaké, utazásoké és a műgyűjtésé is. Európai látóköre, műveltsége és magatartása életműve mellett az életét is mintegy műalkotássá tette.”²⁰

Kapcsolattartó szerző:

Glässerné Nagyillés Anikó
Móra Ferenc Múzeum
6720 Szeged
Roosevelt tér 1-3.
nagyilles.aniko@gmail.com

Corresponding author:

Anikó Glässerné Nagyillés
„Móra Ferenc” Museum
Roosevelt square 1-3.
6720 Szeged, Hungary
serfozo.levente@gfe.hu

Reference: Glässerné Nagyillés, A. (2024). Bálint Sándor tudományos hagyatéka a Móra Ferenc Múzeumban. *Deliberationes*, 17(2), 15–24.

IRODALOM

- Bálint, S. (1944). *Boldogasszony vendégségében*. Veritas Könyvkiadó.
- Bálint, S. (1977). *Ünnepi kalendárium. A Mária-ünnepek és jelesebb napok hazai és közép-európai hagyományvilágából*. I-II. kötet. Szent István Társulat.
<https://mek.oszk.hu/04600/04656/html/>
- Bálint, S. (1989). *Karácsony, húsvét, pünkösd. A nagyünnepek hazai és közép-európai hagyományvilágából*. Szent István Társulat.
<http://mek.niif.hu/04600/04645/html/index.htm>
- Bálint, S. (1997). *Breviárium*. Mandala Kiadó.
- Bárkányi, I. (2002). A néprajzi gyűjtemény. In A. Lengyel (Ed.), *A hagyomány szolgálatában*. (pp. 144–150). Móra Ferenc Múzeum.

¹⁹ Szilárdfy 2004: 35.

²⁰ Csapody 2020: 10.

- Csapody, M. (2020). *Szakralitás és esztétikum. Bálint Sándor és a művészetek*. Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány.
https://bsoalapitvany.hu/wp-content/pdf/2020/Csapody%20Miklos%20-%20Szakralitas%20es%20Esztetikum_net.pdf
- Erdélyi, Zs. (1981). Bálint Sándor idézése (1904–1980). *Vigilia*, 114(5), 289–294.
- Fél, E. (2005). Alapvetés és szintézis. In G. Barna (Ed.), „...Szolgálatra ítéltél...” *Bálint Sándor emlékkönyv*. (pp. 212–215). Lazi Bt. Könyvkiadó.
- N. Szabó, M. (2004). Hagyaték és kiállítás. – Bálint Sándor születésének 100. évfordulóján. In M. N. Szabó (Ed.), „A legszögedibb szögedi”. *Emlékkiállítás Bálint Sándor születésének 100. évfordulóján*. (pp. 8–34). Móra Ferenc Múzeum.
- N. Szabó, M. (2005). Bálint Sándor tárgy- és dokumentumgyűjteményéről és az emlékkiállításról a centenárium ürügyén. *A Móra Ferenc Múzeum évkönyve – Studia Ethnographica* (5), 7–24.
https://epa.oszk.hu/01600/01609/00044/pdf/MFME_EPA01609_2005_neprajzi5_007-023.pdf
- Péter, L. (1987). Bálint Sándor pályája. *Tiszatáj*, 41(8), 3–30.
https://adt.arcanum.com/de/view/Tiszataj_1987/?pg=748&layout=s
- Scheiber, S. (1980). Bálint Sándor. *Élet és Irodalom*, 24(20), 8.
- Szendrey, Á. (1940). Adatok a magyar búcsújárás néprajzához. *Ethnographia*, 51, 87–90.
- Szilárdfy, Z. (2004). Szakrális művészeti értékek Bálint Sándor gyűjteményében. In M. N. Szabó (Ed.), „A legszögedibb szögedi”. *Emlékkiállítás Bálint Sándor születésének 100. évfordulóján*. (pp. 35–57). Móra Ferenc Múzeum.
- Trogmayer, O. (1987). „Iparkodtam mindig önmagamhoz hű lenni.” Beszélgetés Bálint Sándorral. *Tiszatáj*, 41(8), 67–79.
https://adt.arcanum.com/de/view/Tiszataj_1987/?pg=812&layout=s